

V muzejním sklepe konzervují středověké dřevo z archeologických nálezů

Jihlavské muzeum vyvinulo metodu konzervace dřevěných archeologických nálezů, díky níž se v tomto ohledu dostává na středoevropskou špičku.

■ Jiří Varhaník
Jihlava

Absence pracovišť, která by za dostupnou cenu konzervovala dřevěné nálezy, vedla Muzeum Vysočiny v Jihlavě k vyvinutí vlastní konzervační metody. Díky tomu vstoupilo i do spolupráce s Akademií věd ČR (AV).

K práci na vlastní metodě konzervace vedly muzejníky nálezy odkryté v letech 2009 a 2010 při záchranném výzkumu na lokalitě středověkého stříbrného dolování Cvilínek u Horní Cerekve. „Zde byly objeveny i do země zapuštěné nádoby se zbytky bednění,“ popisuje archeolog jihlavského muzea David Zimola.

„Pokud takovéto předměty po vyzvednutí vyschnou, během krátké doby se nenávratně poškodí,“ vysvětluje ředitel muzea Karel Malý. Muzejníci však podle něho v ČR ani v blízkém zahraničí neobjevili pracoviště, které by bylo schopno dřevěné nálezy konzervovat. „Jediné pracoviště jsme objevili v Německu, ale to nám nabídlo konzervaci za naprosto nepřijatelné částky,“ dodává ředitel.

Muzeum proto začalo hledat vlastní technologii. „Poměrně dlouhodobým procesem, metodou pokus – omyl, protože jsme se to opravdu neměli kde učit, jsme ji vyvinuli. A funguje, vyzkoušeli jsme to,“ konstatuje dnes Malý.

PRACOVNICE jihlavského muzea Pavla Lajtkepová ukládá dřevo z nálezů do šedesát stupňů teplé vody v 50 cm hluboké konzervační vaně. Ta je umístěna ve sklepe pod muzejním domem.
Foto: Jiří Varhaník

Podle Zimoly je proces konzervace dlouhodobý, podle velikosti předmětů trvá i dva roky. Muzeum je ovšem nyní schopno konzervovat nálezy až do velikosti přes dva metry délky. „Na středoevropské úrovni je to unikátní záležitost,“ je přesvědčen ředitel. Problém byl totiž dosud především s konzervací větších předmětů, např. součástí pravěkých a středověkých staveb.

V Jihlavě vyvinuté zařízení je vlastně vytápěná a tepelně

izolovaná „vana“, umístěná i s doplňujícími technologiemi ve sklepe pod kavárnou Muzeum. „Ke konzervaci využíváme difuzi desetiprocentního roztoku polyethylenglykolu do struktury dřeva. Voda se zahříváním odpařuje a je nahrazována roztokem,“ vysvětluje princip Zimola.

Muzeu se podařilo získat prostředky na projekt, který řeší detaily celého procesu. Zkoumána je kvalita a rychlost pronikání roztoku do struktury

dřeva. „Prakticky pokračujeme v konzervování předmětů. Ve spolupráci s odborníky na dřevěné konstrukce se snažíme proces dále optimalizovat, aby s co nejmenším vynaložením prostředků na čas, chemikálie či energie bylo dosaženo co nejlepších výsledků,“ popisuje Malý.

Jde o společný projekt jihlavského muzea a Ústavu teoretické a aplikované mechaniky AV ČR. Akademie spolu s Krajem Vysočina (zřizova-

telem muzea) na něj poskytly 250 tisíc Kč. Prakticky muzejníci spolupracují s nedávno vybudovaným vědeckým Centrem Excelence v Telči, kde se AV zaměřuje právě na vědecký výzkum aplikovaný v praxi a na zkoumání vlastností stavebních konstrukcí a materiálů.

Vědecký ústav metodami optické a elektronové mikroskopie měří např. rovnoměrnost a hloubku průniku konzervačního roztoku do dřeva.

Další miliony na výzkum

- Muzeum Vysočiny Jihlava také získalo od MK ČR grant 2,8 milionu Kč na výzkum využívání krajiny Českomoravské vrchoviny v pravěku a středověku.
- Projekt je realizován v letech 2013 – 2016.
- Zkoumány budou archeologické lokality, vývoj životního prostředí a krajiny.
- Výstupem budou publikace, prezentace na konferencích, mapy, metodické návody k ochraně památek, výstavy, přednášky.

„Vědci průběžně odebírají vzorky - špalíčky o velikosti 3 x 3 cm. Na nich zkoušejí v klimatických komorách modelové degradace v různých uměle vytvořených podmínkách. Výsledky mohou být využity při péči o dochované památky,“ popisuje Zimola.

Podle ředitele Malého se jihlavskému muzeu dlouhodobě daří zapojovat do výzkumných projektů. „V tomto případě však mám největší radost z obecné roviny věci. Podařilo se nám vstoupit do spolupráce s nejprestižnějšími institucemi, která v ČR pro výzkum vůbec existuje,“ oceňuje Malý.

To ředitel vnímá jako veřejné uznání toho, že se v muzeu nachází lidé schopní dosahovat výsledků ve špičkovém výzkumu. „V tomto případě jde navíc o výzkum aplikovaný, po kterém se obecně volá,“ uvažuje Malý. Komerční využití nové metody prý zatím muzeum neplánuje. „Konzervační vany plně využíváme pro vlastní potřebu,“ uvedl archeolog Zimola.